

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»
ΛΟΥΤΡΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

ΛΟΥΤΡΟ

ΕΝΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΑΛΤΟΥ

•
ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΓΡΑΨΕ Ο ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΓΕΡΟΜΗΤΣΟΣ ΤΟ
ΟΠΟΙΟ ΕΞΕΦΩΝΗΣΕ ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΤΗΝ 14η ΙΟΥΝΙΟΥ 1988

•
Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΓΙΝΕ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΠΑΝ. ΣΤΡΑΤΟΥ

ΑΘΗΝΑ 1989

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»
ΛΟΥΤΡΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

ΛΟΥΤΡΟ

ΕΝΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΩΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΑΛΤΟΥ

•
Το κείμενο έγραψε ο Λουβοδικός Γερομήτσος
το οποίο εξεφώνησε στο Πνευματικό Κέντρο
του Δήμου Αθηναίων την 14η Ιουνίου 1988

•
Η έκδοση έγινε επιμέλεια και δαπάνη του
Νικολάου Παν. Στράτου

ΑΘΗΝΑ 1989

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όταν το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου του χωριού μας με παρεκάλεσε να προγραμματίσω κάποια εκδήλωση για τους χωριανούς μας αμέσως σκέφθηκα τον Λουδοβίκο Γερομήτσο, αντισυνταγματάρχη Π.Δ., γιατί είναι γνωστή η προσπάθεια που κάνει για την ιστορία και λαογραφία της Ακαρνανίας και ιδιαίτερα της Επαρχίας Βάλτου.

Επειδή είναι συγγενής μου και καταγόμενος από τους προγόνους της μητέρας του από Ξερακιά - Λουτρό, πολλές φορές στο παρελθόν είχαμε, συζητήσεις ατέρμονες για την ιστορία της επαρχίας Βάλτου και ιδιαίτερα για το χωριό μας, το Λουτρό.

Το χωριό μας έχει τη δική του ιστορία και παράδοση.

Έτσι τον Ιούνιο του 1988 έγινε η ομιλία στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων.

Η γλώσσα που χρησιμοποίησε στην ομιλία του, ήταν ομιλούμενη καθαρεύουσα.

Με δική του συγκατάθεση την μετέτρεψα στη δημοτική.

Απ' ό,τι γνωρίζω είναι η πρώτη φορά που γράφεται βιβλίο για το Λουτρό.

Τουλάχιστο ας μάθουν οι νεότεροι την ιστορία του τόπου τους.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝ. ΣΤΡΑΤΟΣ
Πάσχα του 1989

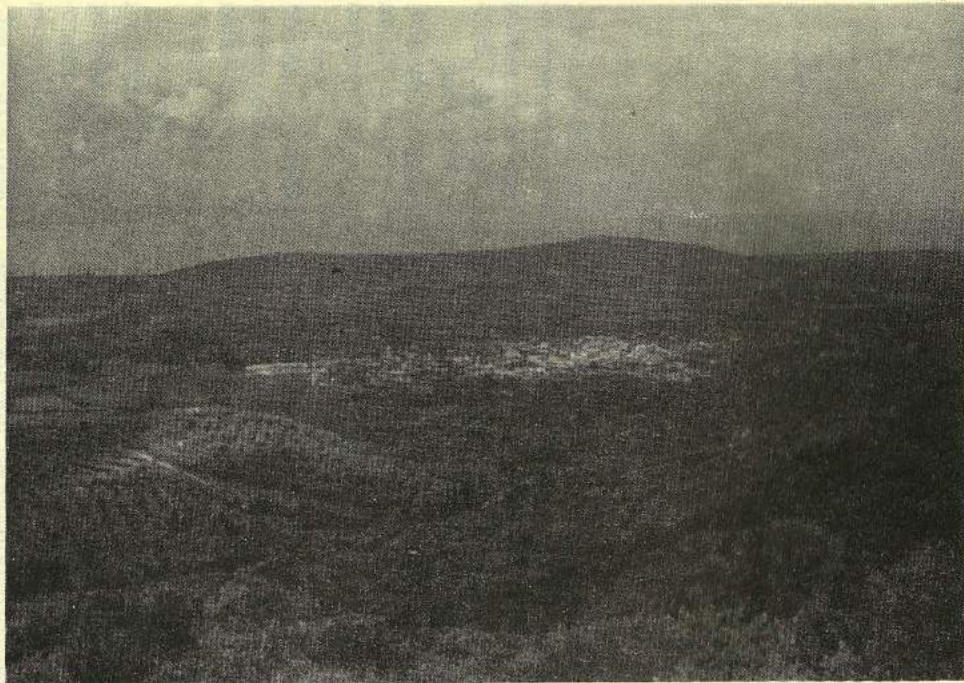
Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΟΥΤΡΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΑΛΤΟΥ

Η Κοινότητα Λουτρού βρίσκεται στην επαρχία Βάλτου, στις ανατολικές ακτές του Αμβρακικού κόλπου και εκτείνεται ανατολικότερα της κορυφογραμμής του πολύπτυχου και δασοσκέπαστου Μακρυνόρους, με πολλές πηγές, με λίγο πόσιμο νερό, σε υψόμετρο από 100 έως 900 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας.

Περιλαμβάνει το κεντρικότερο τμήμα της αρχαίας Αμφιλοχίας, της οποίας τα βόρεια σύνορα προς την Ήπειρο και τα ανατολικά μέχρι τον Ασπροπόταμο, ταυτίζονται με τα σημερινά διοικητικά όρια της επαρχίας Βάλτου.

Πριν 3200 περίπου χρόνια, κατά την λαμπρότερη περίοδο του Μυκηναϊκού πολιτισμού, όταν ηγεμόνευε ο Αλκμαίων από το Άργος, ο μικρότερος αδελφός του Αμφίλοχος, με ελευθερία εκλογής τοποθεσίας για ίδρυση νέας ελληνικής πόλης στην Ακαρνανία, μετά την επιστροφή του από τον Τρωικό πόλεμο.

Σημασία έχει, ότι πριν 30 χρόνια περί τα 2 χιλ. βορειοδυτικά της αρχαίας πόλης, ιδρύθηκε το νέο χωριό Λουτρό, ένας οικισμός που σε σύντομο χρονικό διάστημα, χάρη στη συζυγία ενδιαφέροντος της ελληνικής πολιτείας και των οικιστών της, εξελίσσεται σε περικαλή αγροτούπολη, που προσελκύει το οικιστικό ενδιαφέρον και ετεροδημοτών.

Το (νέο) ΛΟΥΤΡΟ όπως φαίνεται από τη θέση Κόρπα. Στο βάθος ο Αμβρακικός Κόλπος.
(Φωτογραφία Δημ. Κορομηλά).

Οι αρχαιότερες πληροφορίες για το Αμφιλοχικό Άργος, ξεκινάνε από τους μυθικούς χρόνους και αντλούνται από κείμενα, τα οποία γράφτηκαν 700-800 χρόνια μετά την ίδρυση της πόλης. Παρουσιάζουν όμως διαφορές που οφείλονται πιθανώς στους αντιγραφείς, σχολιαστές και μεταφραστές των πρωτοτύπων κειμένων των αρχαίων Ελλήνων κλασικών συγγραφέων.

Τα κυριότερα γνωστά χαρακτηριστικά της αρχαίας πόλης ήταν, το ισχυρό τείχος που περικλείει την ακρόπολη, το λιθόκτιστο θέατρο αμφιθεατρικού σχεδίου και το νομισματοκοπείο. Ακόμα η ανέγερση δικαστικού συγκροτήματος, στην κορυφή του παραλιακού και απομονωμένου λόφου των Ολπών ή Αγριλοβούνι, υψομέτρου 88 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας, σε περιοπτη θέση από μεγάλα τμήματα των δύο επαρχιών της Ακαρνανίας και της Ηπείρου κάτω από καλές ατμοσφαιρικές συνθήκες.

Η αίθουσα απονομής της δικαιοσύνης είχε λαξευτεί μέσα στην κορυφή του λόφου, που ήταν από ασβεστόλιθο. Δυτικά από αυτή διακρίνονται οι βάσεις ναού, που έχει σχέση με τη λειτουργία των δικαστηρίων. Οι χώροι αυτοί περικλείονταν με τείχος μικρής περιμέτρου. Τα ερείπια που υπάρχουν μαρτυρούν ότι μεταφέρθηκαν για αλλού κατεργασμένα υλικά με πλωτά μέσα, καθώς διακρίνονται καταποντισμένοι ογκόλιθοι κοντά στον αμμώδη γιαλό.

Προκαλεί απορία κατά πόσο το βαριάς κατασκευής μικρό οχυρωματικό έργο, που βρίσκεται σε απόσταση 4,5 χιλ. από την πόλη, το οποίο μπορούσε εύκολα να καταληφθεί στις εποχές που ήταν σε χρήση τα πολιορκητικά μηχανήματα, απέβλεπε σε στρατιωτικούς σκοπούς ή στο να παρέχει προστασία για την καλή λειτουργία των δικαστηρίων και την ζωή των δικαστών, από επεμβάσεις τρίτων.

Το 406 π.Χ. στη δίκη των δέκα στρατηγών που κατεναυμάχησαν τον Πελοποννησιακό στόλο στις Αργινούσες νήσους του Ανατολικού Αιγαίου, αλλά κατηγορήθηκαν για παράλειψη καθήκοντος, γιατί δεν περισυνέλεξαν τους ναυαγούς και τα πτώματα από την τρικυμισμένη θάλασσα, στους δρόμους των Αθηνών έγιναν οχλοκρατικές πορείες με μαυροντυμένους, που είχαν εντελώς

ξυρισμένα τα κεφάλια, σύμφωνα με το τότε έθιμο των βαρυπενθούτων που χτυπιόνταν και οδύρονταν για τον δήθεν χαμό των δικών τους στη ναυμαχία, διατυπώθηκαν και απειλές κατά των Πρυτάνεων - Δικαστών, ώστε η καταδίκη σε θάνατο των στρατηγών να χαρακτηρίζεται ως ανεξίτηλο στίγμα σε βάρος της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.

Κατά το έτος 1930, στο χώρο αυτό έγιναν αρχαιοκαπηλικές έρευνες από συνεργείο Ιταλών και ο Έλληνας συνεργός τους που καταγόταν απ' τα Επτάνησα συνελήφθη.

Είδαμε δύο τάφους που συλήθηκαν στην αρχή ρέματος προς την τοποθεσία Παπούλια. Άλλοι τάφοι ομοίως συλήθηκαν στις τοποθεσίες Λίμπα και Κατασαρέλα, πριν από το παλιό χωριό Λουτρό και από την αρχαία πόλη.

Το Αμφιλοχικό Άργος έπεσε σε παρακμή, όπως και όλη η Ελλάδα, ύστερα από την καταστροφή του Μυκηναϊκού πολιτισμού από άγνωστη αιτία. Οι ανασκαφές στα ανάκτορα της Πύλου και του Γκλά Κωπαΐδας, έδειξαν πολύ βιαστική εγκατάλειψη των χώρων.

Αργότερα όταν ανασυγκροτήθηκε, αποτέλεσε κατακτητικό πειρασμό για τους Αμπρακιώτες της Άρτας, οι οποίοι ενήργησαν εισβολές και καταστροφές, άλλοτε στηριζόμενοι μόνο στη δύναμή τους και άλλοτε με τη βοήθεια αξιόμαχων συμμάχων τους από την Ήπειρο και την Πελοπόννησο.

Τα δραματικότερα επεισόδια έγιναν το χειμώνα του 426 π.Χ. και ο τότε σύγχρονος ιστορικός και εμπειροπόλεμος Θουκυδίδης έγραψε ότι, οι Αμπρακιώτες στην περιοχή της αρχαίας Αμφιλοχίας, έπαθαν τη μεγαλύτερη καταστροφή από κάθε άλλη Ελληνική πόλη, κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου, μέσα σε λίγες μέρες.

Οι λίγες και αβέβαιες γεωγραφικές και τοπογραφικές πληροφορίες, προσαρμοσμένες πάνω στο έδαφος, ύστερα από λεπτομερή γνώση της ανάγλυφης μορφολογίας του, οδηγούν θετικά στις εκτιμήσεις ότι 3.000 Πελοποννήσιοι συντρίφτηκαν πάνω στους λόφους του Λουτρού, αριστερά από το χειμαρρο Κρικελιώτη, όπου μαζί με το γενικό αρχηγό των εισβολέων Ευρύλοχο σκοτώθηκε και ο στρατηγός Μακάριος.

Όταν αυτά έγιναν γνωστά στον πεδινό τομέα, οι 3.000 βαριά οπλισμένοι Αμπρακιώτες άρχισαν να συμπύσσονται πανικόβλητοι και άτακτα προσβαλλόμενοι από τους Αμφίλοχους. Το δεξιό τμήμα τους που αποτελούνταν από Μαντινείς, αντιμετώπισε τις θλιβερές καταστάσεις με ψυχραιμία και τάξη.

Οι ενισχύσεις των δικών μας δυνάμεων από την πολεμική βάση της Ναυπάκτου της Αθηναϊκής συμμαχίας, έφθασαν τους 200 Μεσσήνιους, 60 Αθηναίους και 20 πολεμικά πλοία, κάτω από την αρχηγία του στρατηγού Δημοσθένη.

Οι απώλειές μας έφθασαν τους 300 νεκρούς, χωρίς να έχουμε τον αριθμό των τραυματιών.

Οι εισβολείς αποσύρθηκαν στο λόφο των Ολπών, τον οποίο είχαν ως βάση εξόρμησης, τοποθεσία οχυρωμένη φυσικά, με ρέοντα και λιμνάζοντα νερά και αδιαπέραστα τείχη, στα τμήματα εκείνα της πεδιάδας που νεροκρατούσαν, καθώς μαρτυρούν τα σχετικά τοπωνύμια, όπως Λόγγος, Βατιάς, Φραξιάς και Παλιουράς.

Αποκλεισμένοι από ξηρά και θάλασσα, με μειωμένο το ηθικό και προβλήματα που χειροτέρευαν για τη συντήρηση και περιποίηση των τραυματιών, ιδιαίτερα εκείνων που χρειάζονταν χειρουργική επέμβαση, περίμεναν τη σωτηρία τους από φιλικά τμήματα από την Ήπειρο, τη Λευκάδα, το Ανακτόριο, την Αιτωλία, την Ευρυτανία, την Πελοπόννησο, τα οποία πιθανόν να μην έφταναν ποτέ ή πολύ αργά.

Ο στρατηγός Μενεδαίος υποβάλλει προτάσεις προς τους νικητές για ελεύθερη αποχώρησή τους, αφού τους επιτρέψουν να παραλάβουν και να ενταφιάσουν τους νεκρούς τους.

Ο στρατός των Ακαρνάνων, απέρριψε χωρίς συζήτηση τον πρώτο όρο και δέχθηκε μόνο τον ευνοϊκό όρο για τους νεκρούς αντιπάλους άνδρες, έργο μακάβριο, για το οποίο θα επιβαρύνονταν οι ίδιοι, για την προστασία του περιβάλλοντος από την υπαίθρια αποσύνθεση των εκατοντάδων πτωμάτων που ήταν αναπόφευκτο να κατασπαραχθούν από τα σαρκοφάγα ζώα και πτηνά.

Ο στρατηγός Δημοσθένης, με τη σύμφωνη γνώμη των Ακαρνάνων συναδέλφων του, συνάπτει κρυφά από το στρατό, συμφωνία για ελεύθερη αποχώρηση μόνο των Πελοποννησίων, αλλά

τους ακολούθησαν και οι Αμπρακιώτες, όταν αντιλήφθηκαν ότι μένουν μόνοι. Επακολούθησε αταξία και σύγχυση, καθώς οι Ακαρνάνες έπεφταν εναντίον όλων και όταν τέλος πειθάρχησαν στους αρχηγούς τους, δεν ήταν σίγουρο για τη ζωή ή το θάνατο να εξηγείται ποιός ήταν Ηπειρώτης και ποιός Πελοποννήσιος. Αφού εγκατέλειψαν 200 νεκρούς, κατέφυγαν νότια του Αμφιλοχικού Άργους, όπου ήταν η περιοχή των Αγραίων και ο βασιλιάς Σαλύνθιος έδωσε άσυλο και προστασία στους φίλους του που ατύχησαν. Ύστερα από άδεια των Ακαρνάνων έφυγαν νότια του Βάλτου.

Στο μεταξύ άλλοι 3000 Αμπρακιώτες, που έρχονταν για ενίσχυση των δικών τους, σκοτώθηκαν σχεδόν όλοι κοντά στην αρχαία Ιδομένη στις σημερινές περιοχές Φλωριάδας και Μενιδίου.

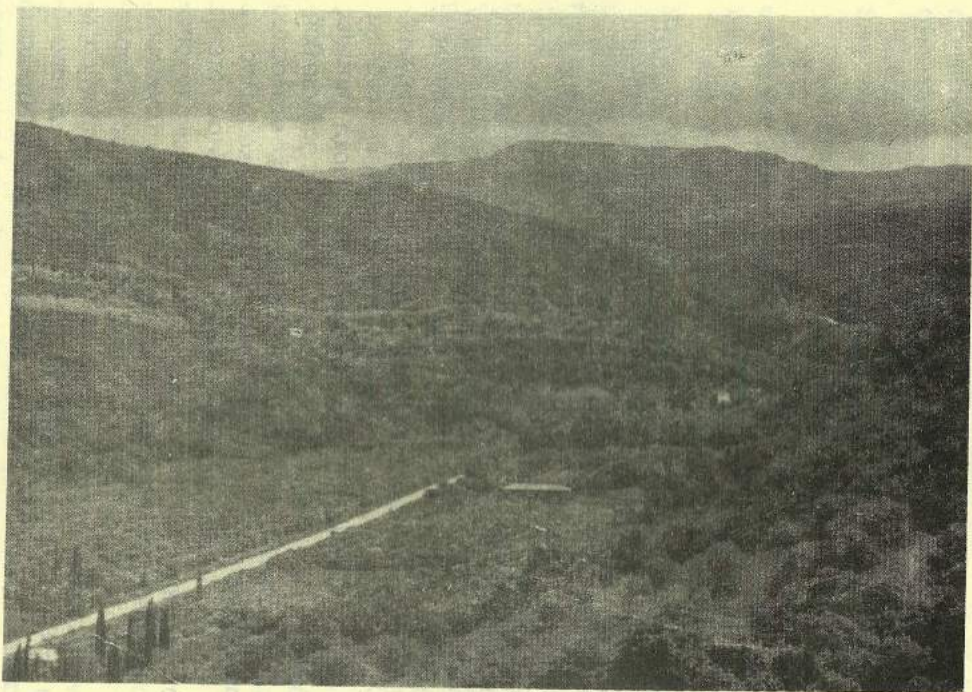
Από τη μάχη εκείνη τα λάφυρα που συγκεντρώθηκαν προέρχονταν από χίλιους και περισσότερους άνδρες. Κατά κανόνα τα συγκεντρωμένα λάφυρα εκφράζουν για λίγο τις απώλειες του αντιπάλου, γιατί ένα μέρος διαρπάζεται σπάταλα από εκείνους που εκτέθηκαν στους περισσότερους κινδύνους κυρίευσής τους. Πετούν εδώ και εκεί τα πρώτα λάφυρα και διαλέγουν άλλα που φαίνονται καλύτερης κατάστασης. Πάρα πολλά εγκαταλείπονται ως καταστραμμένα, για ν' αποφύγουν τον κόπο της μεταφοράς τους.

ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας, μετά από αποτυχημένες τοπικές εξεγέρσεις εναντίον των κατακτητών, στη Βορειοδυτική Ελλάδα, έγιναν μετοικήσεις και εκπατρισμοί, για αποφυγή των απάνθρωπων αντιποίνων σε βάρος του άμαχου πληθυσμού.

Συγκεκριμένα το έτος 1612, από την περιοχή της Πάργας η οικογένεια των Στραταίων, και όσες άλλες συγγενικές και φιλικές οικογένειες τους ακολούθησαν, εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην επαρχία Βάλτου. Το έτος 1684, στην περιοχή της Ακαρνανίας, μεταξύ περίπου των πόλεων Αμφιλοχίας και Βόνιτσας, οι ενωμένες Χριστιανικές δυνάμεις των Ενετών, Κεφαλλονιτών και διακοσίων ντόπιων ένοπλων ανδρών, σημείωσαν στην αρχή επιτυχίες σε βάρος των αλλόθρησκων κατακτητών. Μέσα σε σπήλαιο βρήκαν εξήντα κεφάλια σφαγμένων Χριστιανών. Τελικά ο στόλος του Ναύαρχου Μοροζίνη απέπλευσε από τον Αμβρακικό Κόλπο. Σε ακτή με βράχια του χωριού Σπάρτο, που βρισκόταν τότε σε ψηλότερο μέρος του βουνού πλατού και απ' εκεί έμεινε το τοπωνύμιο «τα κόκκαλα», που δηλώνει τις σφαγές άμαχου πληθυσμού.

Ύστερα ακολουθεί η φυγή κατοίκων από το χώρο των πολεμικών επεισοδίων προς την ενετοκρατούμενη Πελοπόννησο, ώσπου μετώκησαν στην ορεινή Γορτυνία, όπου σώζονται τοπωνύμια από τα χωριά του Βάλτου: Λεπενού, Κεχρινιά, Ντούνιστα (τώρα Σταθά), Αγγρίδι, Λαγκάδα, Μοναστηράκι από την περιοχή της Βόνιτσας και Γρανίτσα από τα δυτικά Άγραφα, χωριό πολύ κοντά στην κωμόπολη Βυτίνα.

Το παλιό ΛΟΥΤΡΟ.

Τα σπίτια κρύβονται στη ρεματιά από τα δένδρα (πλατάνια).
Το οίκημα που φαίνεται μπροστά ήταν το Δημοτικό Σχολείο.
(Φωτογραφία Δημ. Κορομηλά).

Το επόμενο έτος 1685, εφόσον αναφέρεται σαν αρματολός Βάλτου ο καπετάνιος Τρομπούκης ή Τριμπούκης από το χωριό Καρυά του Σύντεκνου, βγαίνει το συμπέρασμα με βεβαιότητα ότι είχε αποκατασταθεί σχετική τάξη και η ασφάλεια της ζωής, που ήταν από τα κυριότερα καθήκοντα των αρματολών.

Με την κάθοδο νέων αποίκων στο Βάλτο, το έτος 1730, κάτω από την αρχηγία του Λάλα Στράτου, από τους χώρους των πηγών του Ασπροπόταμου, την κοιτίδα των Πελασγών, δημιουργήθηκαν μικροί οικιστικοί πυρήνες μέσα σε πυκνά δάση, απόμερα από τις δυο βασικές οδικές αρτηρίες ημιονικής κατάστασης προς τον ορεινό βάλτο, στις εξής τοποθεσίες της σημερινής κοινότητας Λουτρού. Στη Μουτσάρα με τους ναούς του Αγίου Γεωργίου και του Προφήτη Ηλία. Στην Καβαλαριά και τη διπλανή Γεωργιάδα με το ναό του Αγίου Δημητρίου. Στην Τρυπούλα με το ναό του Αγίου Ιωάννη και στο Αντίφλωρο με το ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.

Οι προαναφερθείσες τοποθεσίες έχουν πολλά πλεονεκτήματα για ποιμενική ζωή και διαθέτουν δυσπρόσιτα καταφύγια για ασφάλεια από εχθρικές επιδρομές. Κοντά σ' αυτές την κορυφογραμμή του Μακρυνόρους δεσπόζουν συνεχόμενοι γκρεμοί που έχουν μεγάλο βάθος με πολύ λίγα περάσματα, όπως οι κασικόδρομοι, που λέγονται «σύρματα», όπου πολύ λίγοι καλοί και αποφασιστικοί σκοπευτές μπορούν να απαγορεύσουν το πέρασμα μεγάλου αριθμού ενόπλων, εξασφαλίζοντας έτσι αρκετό χρόνο για τη λήψη αναγκαίων μέτρων για αντιμετώπιση έκτακτης κατάστασης κινδύνων, εξαιτίας των οποίων έζησαν με αγωνία οι σκλαβωμένοι πρόγονοί μας.

Κυριότερες βιοποριστικές απασχολήσεις και πηγές πλούτου, ήταν η ποιμενική κτηνοτροφία και τα άφθονα ενδημικά και αποδημητικά θηράματα. Εκχέρωναν μικρά τμήματα πυκνών δασών και λόγγων, ελαφριάς κλίσης του εδάφους, καλλιεργώντας καλαμπόκι, όσπρια και λαχανικά για οικογενειακή κατανάλωση.

Σοβαρές ζημιές στις καλλιέργειες προκαλούσαν οι πάρα πολλοί λαγοί, τα κοράκια και οι αγριόχοιροι, οι οποίοι πέρα από τις ρόκες που κατέτρωγαν, κατέστρεφαν μεγάλο αριθμό φυτών και φράχτες των αγρών από ξύλα, καθώς επίσης και με το σκάψιμο

Το γεφύρι του παλαιού χωριού. Στα χρόνια που το παλαιό ΛΟΥΤΡΟ είχε τους κατοίκους το γεφύρι είχε μεγάλη κίνηση γιατί βρίσκεται στο κέντρο.
(Φωτογραφία Δημ. Κορομηλά).

τους για να αναζητήσουν τη ρίζα των αποξηραμένων φυτών.

Και από τις πλέον φτωχικές κατοικίες και καλύβες, κατάλληλες για κατοίκηση, που είχαν ορθογώνιο σχήμα, σε διάκριση με τις καλύβες των νομάδων κτηνοτρόφων από την Ήπειρο και τη Θεσσαλία, οι οποίες είχαν τη μορφή κανονικού κώνου, δεν έλειπαν, το εικονοστάσιο, το οπλοστάσιο και τα κοφτερά τσεκούρια σε διάφορα μεγέθη. Για το κυνήγι των πιο εύσωμων θηραμάτων και για την εξόντωση των σαρκοφάγων θηρίων, ιδιοκατασκεύαζαν σφαιρικό βλήμα από μολύβι με ανώμαλες εκτομές, ώστε το τραύμα που προξενούσαν να είναι καταστρεπτικότερο και ολέθριο.

Μέχρι και τη δεκαετία του 1930, στην παραλιακή περιοχή της Κοινότητας Λουτρού, βόδια και μουλάρια κατασπαράζονταν ταυτόχρονα από περισσότερους από ένα λύκο, καθώς τα μεγαλόσωμα αυτά ζώα αντιμετώπιζαν σωτήρια τις επιθέσεις από ένα λύκο, επιστρέφοντας στη συνέχεια στην έδρα τους με τραύματα από τα δόντια του θηρίου.

Κίνδυνοι υπήρχαν και από τις αρκούδες, την ύπαρξη των οποίων αναφέρει η δημοτική μούσα, με αφορμή τον βαριά τραυματισμένο κλεφτοαρματωλό Γέρο-Δήμο Μπουκουβάλα, από το Περδικάκι του Βάλτου, με τους στίχους:

**... παιδιά μου, μή μ' αφήνετε στον έρημο τον τόπο,
γιατί είν' τ' αρκούδια και με τρών', οι λύκοι και με
πιάνουν...**

Αυτά γίνονταν την ώρα που εγκατέλειπαν στην τύχη του τον τραυματία για να μη γίνει εμπόδιο στις κινήσεις και την ασφάλεια των υπόλοιπων συμπολεμιστών του. Ίδια μ' εκείνα τα πολεμικά έθιμα των προάγγελων της εθνεγερσίας του 1821, συνέβαλαν οι ίδιοι οι τραυματίες, παρακαλώντας τους συναδέλφους τους, καθώς μας μαρτυράει άλλο ηρωικό δημοτικό τραγούδι, για τον τραυματισμό του εύσωμου Γυφτάκη από το Πατιόπουλο ή Σύντεκνο Βάλτου, την άνοιξη του 1804:

**... που είσαι καλέ μου αδελφέ και πολυαγαπημένε.
Γύρισε πίσω, πάρε με, πάρε μου το κεφάλι,
Να μη το πάρ' η παγανιά και ο Γιουσουφαράπης.**

Ο Ναός Αγίων Αναργύρων Αράπη.

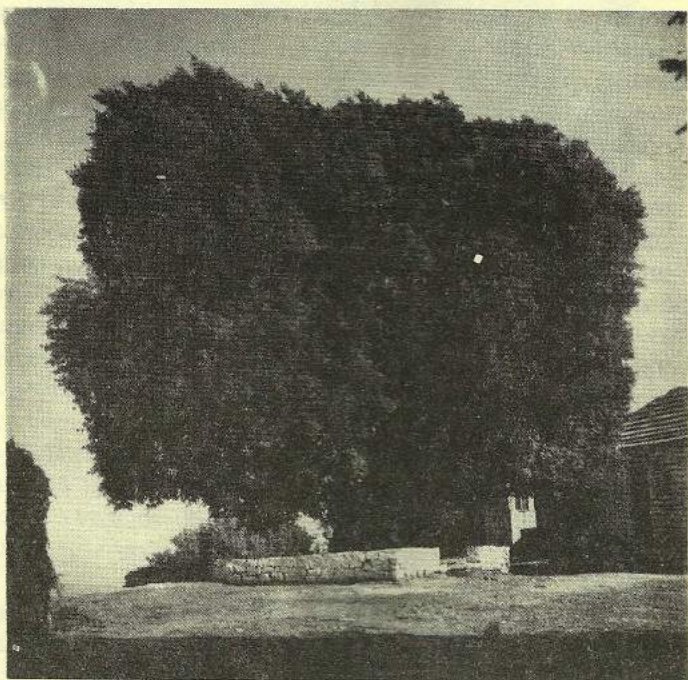
Σαν τελευταία χάρη στον βαριά τραυματισμένο, ήταν ο αποκεφαλισμός του και ύστερα έπαιρναν το κεφάλι του, για να μην πέσει στα χέρια των κατακτητών ως τρόπαιο.

Η κληρονομική παράδοση δέκα γενεών λέει ότι ένας βοσκός λημέριαζε με το ποίμνιό του δύο περίπου χιλιόμετρα ανατολικά από την κορυφογραμμή του Μακρινόρους. Κατά τη συνηθισμένη απογευματινή ώρα που ξεκινούσε και οδηγούσε το ποίμνιό του για βοσκή, τα ζώα του δεν απομακρύνονταν από τη θέση τους, παρά τα ποιμενικά παραγγέλματα, σφυρίγματα και τη χρήση της γκλίτσας του, γύριζαν τρέχοντας γύρω-γύρω από ένα ξερό κορμό βελανιδιάς. Μπροστά στην παράδοση και επίμονη συμπεριφορά των ζώων, σταυροκοπήθηκε και σηκώνοντας το κεφάλι του προς τον ουρανό, είδε ένα εικόνισμα της Παναγίας μέσα σ' ένα βαθούλωμα του γέρακα, που έκρυβε διάφορα μικροαντικείμενα. Έτρεξε γρήγορα στη Μουτσάρα και διηγήθηκε το διπλό επεισόδιό του. Οι συγχωριανοί του αναστατώθηκαν και από ανθρώπινη περιέργεια και θρησκευτική συγκίνηση, με επικεφαλής τον ιερέα τους πήγαν στο μέρος εκείνο και μετέφεραν με πομπή το χριστιανικό εύρημα και το τοποθέτησαν μέσα στο ναό του Αγίου Γεωργίου, που ήτανε προστάτης των κτηνοτρόφων. Την άλλη μέρα είδαν ότι το εικόνισμα είχε εξαφανισθεί. Το βρήκαν όμως πάλι στην αρχική του θέση και το ξανατοπέτησαν στον ίδιο ναό, αφού κλείδωσαν καλά την πόρτα και τα παράθυρα, τοποθέτησαν και ένοπλους φρουρούς για να συλλάβουν τον δράστη που νόμιζαν ότι έκανε τους ασεβείς αστερισμούς, όμως τα υπερφυσικά φαινόμενα επαναλήφθηκαν.

Τελικά έκτισαν μικρό ναό στη θέση του Ξέρακα προς τιμήν της Θεοτόκου στη δε τοποθεσία έδωσαν το θηλυκό τοπωνύμιο η Ξερακιά που βρίσκονταν μεταξύ των άλλων θηλυκού γένους τοποθεσιών: Αργιάδα, Αρονιάδα, Ντούνιστα, Μουτσάρα, Καβαλαριά, Γεωργιάδα και Τρυπούλα, που βρισκόταν δυτικότερα.

Μετά την απελευθέρωση του 1821-29 επαργύρωσαν την εικόνα και το 1908 ανήγειραν τον υπάρχοντα ναό.

Με το πέρασμα των χρόνων αναπτύχθηκε χωριό σε υψόμετρο 700 μ. περίπου, ανάμεσα σε πυκνοδοσσοσκέπαστο ρέμα με διάφορες κατοικίες, πολλά οπωροφόρα και καρποφόρα δέντρα,

Η Αριά στο Ναό Κοίμησης της Θεοτόκου Ξερακιάς.

τους ναούς του Αγίου Δημητρίου και του Αγίου Γεωργίου, την ονομαστή Κρύα Βρύση και άλλη μεγαλύτερη βρύση που γινόταν υπαίθριο πλυσταριό των ενδυμασιών, των γυναικείων φορεμάτων, του σιταριού, των χονδρών ταπήτων και των τοιχωμάτων των υπνοδωματίων, καθώς και η πατροπαράδοτη μπουγάδα με ασπρόρουχα και μάλλινα ανδρικά και γυναικεία εσώρουχα, χρησιμοποιώντας την αλυσίδα, ελαφρώς μυρωδάτο και ισχυρό απορρυπαντικό, το οποίο παραγόταν με το αργό κατακάθι θερμού νερού μέσα από παχύ στρώμα στάχτης από σκληρά ξύλα. Παλιότερα, μέσα στο μαντρωμένο γήπεδο των κελιών του ναού της Θεοτόκου, είχαν φυτέψει ένα έλατο και μία άρια βελανιδιά ή αργιά, το ιερό δέντρο των Πελασγών, που είναι αειθαλές, με φύλλα όμοια σχεδόν μ' εκείνα της ελιάς, παράγοντας τα πιο γλυκά βελανίδια. Άλλοι αργότερα σε μεγάλες τοποθεσίες, με άφθονα αυτοφυή δεντρώλια φυλλοβόλα και αειθαλή δέντρα, κέδρους, λίγα έλατα και ποικιλία διαφόρων δασικών ειδών, μεταφύτευσαν κοντά στα παλιά δέντρα δυο λεύκες.

Οι κεραυνοί προσπαθούν εύστοχα να απαλλάξουν το τοπίο από τα δύο αταίριαστα φυλλοβόλα δέντρα. Σε επίπεδο χώρο που ήταν πέντε με έξι στρέμματα, με ψηλό κωδωνοστάσιο δυτικοευρωπαϊκής τεχνοτροπίας, τα υπερυψωμένα κτίρια ναού και οι βοηθητικοί χώροι, το έλατο και η αργιά, που παρέχουν νοσταλγικά για το καλοκαίρι πυκνή σκιά για μεσημεριανό ύπνο, ένας κεραυνός κατέστρεψε εντελώς την λεύκα που βρισκόταν πολύ κοντά στο έλατο, αφήνοντας σαν ανάμνηση ένα κατασχισμένο όρθιο κούτσουρο, ύψους δύο μέτρων. Ο κεραυνός έπληξε και την κορυφή του έλατου, παρόλο που τα κωνοφόρα δέντρα όταν δεν έχουν κορυφή πάσχουν, το έλατο εκείνο ανέπτυξε νέα τριουπόστατη κορυφή. Άλλος κεραυνός προκάλεσε σοβαρές ζημιές στην άλλη λεύκα, χωρίς να θίξει την ογκωδέστατη αργιά.

Μεταξύ των Ολπών και των εκβολών του χειμάρρου Κρικελιώτη υπάρχει μια αβαθής παραθαλάσσια εδαφική λεκάνη, που λέγεται Σάλτινη, παράγωγο από την Ιταλική λέξη σάλε, που σημαίνει αλάτι, προφανώς κατάλοιπο από τους χρόνους της Ενετοκρατίας. Κοντά στην αμμουδιά είχε αναπτυχθεί ο συνοικισμός Αράπης πριν το 1800, που είχε διόροφα σπίτια και βοηθητικά κτίσματα

Μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Λουτρού το 1958, με δώρα του Συλλόγου των Βαλτινών της Αθήνας.

και ήταν το επίνειο της κοινότητας Λουτρού, όπου ιστιοφόρα πλοία έφερναν από τα Ιόνια νησιά λάδι, κορινθιακή σταφίδα και μαύρα επιτραπέζια σταφύλια, με ανταλλαγή δημοπρατικών προϊόντων. Παράλληλα γινόταν και λαθρεμπόριο σιγαρόχαρτου από την Τουρκία, που είχε εμπορικό σήμα ένα καθιστό λιοντάρι. Ένας από τους παράνομους εμπόρους, αγνώστων στοιχείων, έχασε το μερίδιό του καθώς και τη ζωή του, το δε πτώμα του βρέθηκε σε αποσύνθεση κοντά στη βραχώδη ακτή των Ολπών.

Σε άγνωστη εποχή ιδρύθηκε το παλιό χωριό Λουτρό, με έντονα φυσιολατρικά στοιχεία και αιωνόβια πλατάνια στις δύο όχθες του χείμαρρου Κρικελιώτη, πριν μπει στην πεδιάδα. Το βόρειο μέρος είχε τα περισσότερα διόροφα σπίτια, το ναό του Αγίου Νικολάου, πολλά και διάφορα οπωροφόρα δέντρα, έναν νερόμυλο μέσα στον οικισμό και δύο άλλους κοντά στο δυτικό άκρο του χωριού. Ο άλλος τομέας με βορινό προσανατολισμό, ονομαζόταν Ζερβό και είχε σπίτια σε μεγαλύτερα υψόμετρα και ευρύχωρο κοινόχρηστο χώρο, πλακοστρωμένο, με τις ονομαζόμενες πλακανίθρες.

Κοντά στο χωριό Λουτρό και στην αριστερή πλευρά του χείμαρρου Κρικελιώτη, αναπτύχθηκε το μικρότερο χωριό Καλύβια, με το ναό του Αγίου Γεωργίου, το οποίο και είχε περισσότερη ηλιοφάνεια.

Τα μικρά χρηματικά στεγαστικά δάνεια που χορηγήθηκαν, για την ανέγερση σπιτιών στο νέο χωριό Λουτρό, ανάγκασαν πολλούς να αφαιρέσουν χρήσιμη ξυλεία από τα πατρικά τους σπίτια, τα οποία επισκέπτονται πολλές φορές, συμβάλλοντας έτσι στην κατερείπωση του παλιού χωριού, όπως συμβαίνει και με την Ξερακιά, όταν ωριμάζουν τα φρούτα και οι ξηροί καρποί, σε δέντρα που δεν είχαν καμιά περιποίηση. Κατά τη γενική απογραφή του πληθυσμού της χώρας το έτος 1851, απογράφηκαν στην Ξερακιά 489 κάτοικοι, στο Λουτρό 215 και στο συνοικισμό Αράπη μαζί με την Βλύχα - Μπούκας 110, στην δε πρωτεύουσα της επαρχίας, τον Καρβασαρά 920 κάτοικοι.

Γενικότερα η κοινότητα Λουτρού παρουσιάζει ποικιλία εδάφους, από αμμώδεις και βραχώδεις θαλάσσιες ακτές, εύφορη πεδιάδα με αρκετά υπόγεια νερά σε βάθος 5 έως 10 μέτρων για

αρδεύσεις, δύο κλιματολογικές ζώνες για παραχείμαση και πα-
ραθερισμό ανθρώπων και παραγωγικών ζώων, καθώς και πλεονά-
σματα δασικού πλούτου, παρά τις αυξημένες από πρωτύτερα το-
πικές ανάγκες σε ξυλεία, ως και πολλά κοπάδια από γίδια.

Ενώ ως την περασμένη γενιά οικιστών, το σε υπεραφθονία
για τους ανθρώπους και τα πτηνά του ουρανού εδωδιμο είδος
ήταν τα χυμώδη κούμαρα, σήμερα είναι το λάδι από τους ημιορει-
νούς λειμώνες και την πεδιάδα του Αμφιλοχικού Άργους.

Προπολεμικά διατίθονταν χρηματικές πιστώσεις για έργα η-
μιονικής οδοποιίας με τοίχους αντιστήριξης και λιθοδομές στο
δρόμο Λουτρού - Ξερακιάς και με προέκταση προς την κοινότητα
Χαλκιοπούλου.

Η συμμετοχή των κατοίκων στις ένοπλες προσπάθειες για
την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού, με τις αναπόφευκτες θυσίες
αίματος, τις υλικές ζημιές στην κινητή και ακίνητη περιουσία τους
και τις βιαιοπραγίες των βάρβαρων κατακτητών, είναι συνυφασμέ-
νη άρρηκτα με τον Κλεφτοαρματολικό αγώνα των Βαλτινών επί
δύο αιώνες, ειδικότερα όπως αναφέρουν οι ιστορικές πληρο-
φορίες.

Πήρανε μέρος στην επανάσταση το 1770, με αρχηγό τους
τον Μήτσο Στράτο. Το έτος 1806 στη Λευκάδα, στη σύναξη των
κυριότερων οπλαρχηγών υπό τον Ιωάννη Καποδίστρια, κατά την
οποία εξέλεξαν γενικό αρχηγό τον Κατσαντώνη, ο ανώνυμος
λαός συνέθεσε και μελοποίησε το γνωστό δημοτικό τραγούδι:

**Αν πας πουλί μου στη Φραγγιά, αν πας στην Άγια
Μαύρα
Χαιρέτα μας την κλεφτουργιά κι αυτόν τον
Κατσαντώνη.**

Ήταν παρόντες ο Γιώργος και Κωνσταντίνος Στράτος.
Το επόμενο έτος 1807, κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού
πολέμου, εντάχθηκαν σε τακτικό λόχο του Ρωσικού στρατού υπό
την αρχηγία του Κώστα Στράτου.
Ο θλιβερός αντίκτυπος, που ήταν και πέρα από τα σύνορα
της Ελλάδας, για το χαμό του Μάρκου Μπότσαρη, από το θανατη-

φόρο τραυματισμό του στο μέτωπο, κατά τη νυχτερινή επιχείρηση Σουλιωτών εναντίον του εχθρικού στρατοπέδου στο Κεφαλόβρυσσο της Ευρυτανίας στις 9-8-1823, φέρνει στο προσκήνιο τις πολεμικές σχέσεις των Ξερακιωτών με τους Σουλιώτες όπως μαρτυράει το δημοτικό τραγούδι:

Από το Βάλτο κίνησα να πάω στο Καρπενήσι,
να πάω του Μάρκου έγγραφα, απ' το Σωτήρη
Στράτο,
και στην Τατάρνα ρώτησα, χαμπέρια για να μάθω,
και τότε λίγο στάθηκα, λίγο να Ξανασάνω.
Τρία ποτάμια πέρασα, τρία ψηλά γιοφύρια
και βγήκα πάνω σε βουνό στον Αϊθανάση
κι εκεί χαμπέρια μ' έφεραν, και θλιβερά μαντάτα:
Τον Μάρκο τον σκοτώσανε, εσκότωσε και χίλιους,
και τότε πίσω γύρισα, κάτω κατά το Βάλτο.

Άλλο γραφτό δημοτικό τραγούδι, με τίτλο «ο ερωτοπαθής κλέφτης» παρουσιάζει επώνυμο πολεμιστή, από μεγάλη γνωστή οικογένεια της Ξερακιάς, να διακόπτει το ερωτικό ονειροπόλημα ανώνυμου συμπολεμιστή του, θίγοντας τις ευαίσθητες χορδές του πατριωτικού φιλότιμου.

Δε φταίνει τα γλυκά κρασιά, δε φταίν' τα παλικάρια,
Μόν' φταίνει οι Αγραφιώτισσες και

Αγραφιωτοπούλες,

Πώ' χουν τα μάτια σαν ελιά, τα φρύδια σα γαϊτάνι.

Τ' ακούτε Κουντουριώτισσες και

Αγραφιωτοπούλες,

Στα Γιάννενα θα λαβωθώ, στα Τρίκαλα θα γιάνω,
Και μες στην κόρης την ποδιά, θα πέσω να πεθάνω.

Κι έγχειρα ν' αποκοιμηθώ, λίγον ύπνο να πάρω.

Όσο να σκάσει Αυγερινός, να πάει κι η Πούλια
γιόμα,

Κι ο Καραούλης μίλησε κι ο Καραούλης λέει:

Για σήκω απάνω, αδελφέ, και μη βαριά κοιμάσαι,

Ν' ακούσεις τους συντρόφους μας π' ανοίξαν το

τουφέκι.

**Κι αρπάζω το τουφέκι μου, τραβώ και το σπαθί μου,
Κάνω γιουρούσι μια φορά και παίρνω δυο κεφάλια,
Και πίσω μαύρος γύρισα στα κλέφτικα λημέρια.
Βρίσκω λημέρια αδειανά, πολύ χορταριασμένα,
Μα μούρθε σαν παράπονο και κάθομαι και κλαίω.**

Τον Αύγουστο του 1825, ενώ η πολιορκία του Μεσολογγίου εντεινόταν από την ξηρά και τη θάλασσα, το τμήμα του καπετάνιου Γιαννάκη Στράτου, μεταφέρεται μέσα στη νύχτα στο λιμάνι της πόλης, με πλοιάρια από το Κρουονέρι, με σκοπό την ενίσχυση της φρουράς των Ελευθέρων Πολιορκημένων. Κατά την τρομερή εκείνη νύχτα της Εξόδου της Φρουράς του Μεσολογγίου, οι Ξερακιώτες πέτυχαν τον αντικειμενικό τους σκοπό αποφασιστικής κρούσης και διάρρηξης της διάταξης των πολιορκητών. Εύνοια της τύχης έφερε τους Ξερακιώτες να συμμετάσχουν στην τελευταία μάχη του απελευθερωτικού αγώνα, που έγινε στην Πέτρα της Βοιωτίας στις 12-9-1829, στην οποία διακρίθηκε το τμήμα με 1160 άνδρες του χιλιαρχου Γιαννάκη Στράτου.

Για τον αγωνιστικό ρόλο της γυναίκας του Βάλτου στο Αντίφλωρο, με μεγαλύτερο υψόμετρο 871, όπου βρισκόταν ο αρχικός συνοικισμός των Στραταίων, έρχεται απόηχος από τις τοπωνυμίες: Η πλάκα της καπετάνισσας, λίθινος εξώστης κατά οριζόντια επέκταση του οροπέδιου, παρέχοντας κάλυψη από τις βροχοπτώσεις και τις ακτίνες του ήλιου το καλοκαίρι. Το καραούλι της καπετάνισσας σε δασωμένο άκρο του οροπέδιου, με μεγάλο ορίζοντα κατόπτευσης της κοιλάδας του Ινάχου. Και η σπηλιά της καπετάνισσας στο μέσο αντερείσματος προς την Αρωνιάδα Χαλκιοπούλων, με δίδυμο σπήλαιο βάθους 29 και 31 μέτρων, από το οποίο βγαίνει ρεύμα αέρα, που επιτρέπει το άναμμα φωτιάς και τον συνωστισμό ανθρώπων. Ο συνοικισμός αυτός διασώθηκε από τις καταστροφές του απελευθερωτικού αγώνα, αλλά πυρπολήθηκε το έτος 1834, όταν ο Σωτήρης Στράτος επαναστάτησε κατά του Βασιλιά Όθωνα.

Ανέκδοτο δημοτικό τραγούδι που τραγουδιέται ακόμα, ανα-

φερόταν στη δολοφονία του χιλίαρχου Γιαννάκη Στράτου, το έτος 1832.

Τρεις περδικούλες κάθονται στην Ξερακιά στη ράχη.
Έχουν τα νύχια κόκκινα και τα φτερά βαμμένα.
Έχουν και στα κεφάλια τους μαντίλια λερωμένα.
Η μια τηράει τον Αλμυρό κι η άλλη τον Αράπη.
Η τρίτη η καλύτερη μυρολογά και λέει:
Γιαννάκης Στράτος κίνησε να πάει στην Αθήνα.
Στο Ρίβιο τον καρτέρεσαν στο μοναχό το δένδρο.
Τρία ντουφέκια τούριξαν και τρία αράδα, αράδα.
Τόνα τον παίρνει στην καρδιά και τ' άλλο στο κεφάλι.

Στη μνήμη του δολοφονηθέντα, ο αδελφός του Νικόλαος έχτισε το ναό των Αγίων Αναργύρων, που φέρει ως ένδειξη αποπεράτωσής του την 20/10/1863.

Μεγάλα κοπάδια από πέρδικες είχε η περιοχή, μέχρι και τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τον χειμώνα στους λόφους του Αμφιλοχικού Άργους, το δε καλοκαίρι στις ψηλότερες θέσεις των δυτικών και νότιων αντερεισμάτων, πολύ λίγο από την κορυφογραμμή του Μακρυνόρους.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στο Λουτρό, την Καθαρή Δευτέρα, πάρα πολλοί με τα φτωχά νηστήσιμα φαγητά τους και με εύθυμη διάθεση, που συνόδευε σ' όλο το χρόνο τους ολιγαρκείς ανθρώπους, που ζούσαν στους αγρούς, για να γιορτάσουν τα Κούλουμα πήγαιναν στον Κρίκελο, ο οποίος βρισκόταν στο δρόμο Αμφιλοχίας - Άρτας και στον οποίο λειτουργούσαν τέσσερα καφενεία με πολύ λίγα αποικιακά. Εκεί, με τη βοήθεια και των καταστηματαρχών, σκάρωναν σε τρίτους και αφελείς πρωτότυπα ανέκδοτα, χάριν αστεϊσμού. Το απόγευμα της παραμονής της Πρωτομαγιάς, ομάδες μικρών παιδιών που κρατούσαν στα χέρια τους μεταλλικά σκεύη μαγειρείου, γύριζαν γύρω από τους κοινόχρηστους χώρους, προκαλώντας πανδαιμόνιο από κρότους και φωνές, λέγοντας τον εξορκισμό:

**Έξω φίδια και ποντίκια
Μέσα Μάη με τα τριφύλλια.**

Στην Ξερακιά, η Κλεοπάτρα που ήταν γυναίκα του Παναγιώτη Μπέτση, γιάτρευε το κριθαράκι των ματιών, με την παρακάτω τελετουργία. Το πρωί με εντελώς νηστικό τον παθόντα, αφού έκανε το σταυρό της μερικές φορές, μουρμούριζε χαμηλόφωνα ακατάληπτα θρησκευτικά τροπάρια και με έναν κόκκο κριθαριού σταύρωνε από πολύ κοντά το ενοχλητικό και πάντα επώδυνο πυώδες

εξόγκωμα στην άκρη των βλεφαρίδων, λέγοντας τρεις φορές: «Αμ, αμ το κριθαράκ' (δηλαδή εν τω άμα) ούτε ρίζα, ούτε στάρ' ν' απομείν'». Αμέσως η πάθηση υποχωρούσε και μέσα σε λίγες μέρες εξαφανίζονταν τα δερματικά σημάδια της.

Τις ικανότητες αυτές τις έχασε, ύστερα από τον ψυχικό τραυματισμό που έπαθε από το θάνατο του συζύγου της και την κάθοδο και εγκατάστασή της στο πεδινό χωριό Λουτρό. Σήμερα το «κριθαράκι», που οφείλεται σε στρεπτόκοκκο, θεραπεύεται με την πενικελίνη.

Στα ποιμνιστάσια κρεμούσαν με φυτικές λωρίδες και όχι με σύρματα, εντυπωσιακά μικροαντικείμενα, όπως κεχριμπάρια και διάφορους λίθους χαρακτηριστικών σχημάτων, πιστεύοντας ότι εκείνα τα αντικείμενα τραβούσαν από περιέργεια τις ακτίνες βασκανίας του κακού ματιού.

Συνηθισμένες κατάρες οργισμένων γυναικών προς τους ανθρώπους και τα ζώα που έκαναν ζημιές, ήταν:

**«Που να σε βρει κακό αστροπελέκι
Να φας κακό αστραποβόλι».**

Στην Ξερακιά, όπου τελευταία έβλεπες σπανιότατα χωροφύλακες, οι άνδρες της γαμήλιας πομπής έφεραν πολεμικά και κυνηγετικά τουφέκια, περίστροφα και πιστόλια, τα δε μεγαλύτερα παιδιά, τα ξυλοκούμπουρα, που κατασκεύαζαν από σκληρό ξύλο και είχαν το σχήμα και μέγεθος του πιστολιού.

Οι συμπέθεροι του γαμπρού καταλάμβαναν θέσεις στον περίβολο του ναού, με στραμμένη την προσοχή τους προς την κατεύθυνση από την οποία αναμενόταν η προσέλευση των άλλων συμπέθερων. Μόλις οι προπομποί της νύφης γίνονταν ορατοί από το πλησιέστερο αντέρεισμα, από το ναό ακούγονταν οι ομαδικοί πυροβολισμοί, πολλοί δε ξαναγέμιζαν γρήγορα τα εμπροσθογεμή πυροβόλα όπλα τους. Οι «συχαριάτες» λέξη που παράγεται από το συχαρικι, (ευχάριστη είδηση) ανέκοπταν την πορεία τους μέχρι να φθάσει η έφιππη νύφη και να συγκεντρωθούν αυτοί που βάδιζαν αργά, οπότε όλοι ομαδικά ανταπέδιδαν τους χαιρετιστήριους πυροβολισμούς.

Μια λειψή δεκάδα μονίμων κατοίκων απέμεινε στην Ξερακιά και την Γεωργιάδα, ύστερα από τη ραγδαία εγκατάλειψη της ποιμενικής κτηνοτροφίας. Ως κυριότερα αίτια θεωρούνται τα συσσωρευμένα ψυχολογικά τραύματα σε βάρος των ποιμένων, περισσότερο αισθητά στα παιδιά τους, με το να ταυτίζονται επιπόλαια οι γονείς τους με τον αμόρφωτο και αγράμματο χωριάτη. Το πανάρχαιο αυτό σκληρό επάγγελμα, ενισχύθηκε ιδεολογικά με απεικόνιση κτηνοτροφικών εικόνων πάνω σε νομίσματα των αρχαίων Αμφιλόχων, με το Ιερό του Θεού Πάνα, του τραγόποδου, πάνω στο βράχο της Ακρόπολης των Αθηνών, αντίγραφο της εικόνας του Ιησού Χριστού, να φέρνει, συμβολικά βέβαια, στους ώμους του το αρνί, όπως ο καλός και υπομονετικός τσοπάνος, τα ζώα του δηλαδή που χρειάζονται βοήθεια.

Τέλος, προκάλεσε τους ερεθισμούς του Μπετόβεν στο να συνθέσει το άφθαστο μουσικό μεγαλούργημα της ποιμενικής συμφωνίας, στην οποία απέδωσε με μουσικό συγκλονιστικό δέος την ευσέβεια των ποιμένων, στέλνοντας ευχαριστήριους ύμνους προς τον Θεό, αμέσως με το πέρασμα της καταιγίδας, που ήταν θυελλώδης, με κεραυνούς, αστραπές και βροντές.

